



Piše: Igor Isailović

# Sudska zaštita

*Osnovna odlika svake države jeste koncentracija moći, i to zakonodavne, izvršne i sudske. Odnos tri grane vlasti zasniva se na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Sudska vlast je nezavisna. Sudska vlast jedna je od tri temelja pravne države, koja je konstituisana kako bi sprečila anarhiju i uspostavila ideal tj. vladavinu prava.*

Država, dakle, sprečava samovolju i posredstvom svog pravosudnog sistema pruža pravnu zaštitu svima kojima su neka prava ugrožena.

Sudska vlast je jedinstvena na teritoriji Republike Srbije i pripada sudovima opšte i posebne nadležnosti.

Sudovi opšte nadležnosti su: osnovni sudovi, viši sudovi, apelacioni sudovi i Vrhovni kasacioni sud.

Sudovi posebne nadležnosti su: privredni sudovi, Privredni apelacioni sud, prekršajni sudovi, Viši prekršajni sud i Upravni sud.

Vrhovni kasacioni sud je najviši sud u Republici Srbiji, sa sedištem u Beogradu.

**Apelacioni sud** je neposredno viši sud za viši sud i osnovni sud.

**Privredni apelacioni sud** je neposredno viši sud za privredni sud, a **Viši prekršajni sud** je neposredno viši sud za prekršajni sud.

**Viši sud** je neposredno viši sud za osnovni sud, kada je to određeno Zakonom o uređenju sudova, kao i za pitanja unutrašnjeg uređenja sudova i primene Zakona o sudijama.

Da li je država dobro organizovala sistem sudske zaštite? Da li se do pravde dolazi efikasno, da li je pravda u pravom smislu reči pravda? Na osnovu onoga sa čim se svaki dan u praksi susrećemo, stiže se utisak da je država u ovoj oblasti najviše posrnula.

**Pravilo je, nažalost, da danas:**

\* parnice traju predugo, nekada i po nekoliko decenija;

\* ne malo krivičnih postupaka se okonča usled zastarelosti krivičnog gonjenja, a ti rokovi nikada nisu mali;

\* obustavljaju se izvršni postupci, usled toga što pravosnažnu presudu nije moguće izvršiti u roku od 10 godina od dana pravosnažnosti. Dakle, prvo vodite parnični postupak, koji traje i po 15 godina, a nakon toga 10 godi-

**Država je formirala sistem, tako da se:**

- *povređena građanska prava (stvarana i obligaciona) štite u parničnom postupku;*

- *povređena prava iz upravnih postupaka štite u upravnim sporovima;*

- *javni poredak se štiti u krivičnim postupcima;*

- *prava intelektualne svojine štite u parničnom, upravnom i krivičnom postupku;*

- *o ustavnim žalbama odlučuje pred Ustavnim sudom;*

- *osnovna prava i slobode u poslednjoj instanci štite pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu.*

na pokušate da istu izvršite i šta je rezultat? Dvadeset pet godina živite sa ugroženim

pravom i posle 25 godina vaša pravda ostaje nezadovoljena;

\* ročišta se odlažu bez ikakvog validnog razloga;

\* na ročištu se često ne izvede nijedan dokaz;

\* prvostepene odluke se po pravilu ukidaju;

\* jednom rečju, pravo na suđenje u razumnom roku se masovno krši.

Sam kvalitet sudskih presuda je, najblaže rečeno, diskutabilan, pa nije ni čudo što imamo najdrastičnije slučajeve negodovanja na sudske presude.

Razlozi za ove negativne pojave u najosetljivijoj oblasti su brojni i obično je to splet više razloga, protiv kojih sistem gubi bitku.

**Razlog za neefikasnost i nekvalitetne odluke jeste:**

\* nemotivisanost sudija i saradnika niskim zaradama;

\* loša zakonska rešenja i prevelika diskreciona ovlašćenja sudija;

\* fleksibilni sudijski rokovi za odlučivanje. Naime, nejasno je zašto stranke u postupku imaju fiksne rokove, npr. rok za žalbu, a zašto sud nema rok u kome mora da odluči?

\* neadekvatne mere za zloupotrebu ovlašćenja od strane stranaka u postupku, kao i njihovih punomoćnika;

\* korupcija;

\* nedovoljna edukacija učesnika u postupku;

\* poljuljano načelo samostalnosti i nezavisnosti suda, uticaj raznih faktora na odlučivanje.

**Neophodne mere, koje bi trebalo primeniti u pravom procesu reforme pravosuđa, oko koje je poslednjih godina bilo previše reči, jeste da se uspostavi pravosudni sistem, baziran na sledećim pravilima:**

\* korenita reforma pravosuđa, ali ona ne podrazumeva nešto statično, već postupak koji bi svakodnevno trebalo pratiti. Naime, stručna javnost je mišljenja da bi rad nosilaca pravosudnih funkcija trebalo pratiti, pre svega, na osnovu statističkih podataka. Potrebno bi bilo usvojiti određeni pravilnik o bodovanju svakog sudije i tužioca, na osnovu postignu-



tih rezultata, odnosno propisati norme koje bi sudija morao da ispuni. Sudijski i tužilački dnevnik trebalo bi da budu osnov za razrešenje istih. Kada bi, kojim slučajem, bilo utvrđeno da određeni sudija u proseku sudi po dve godine u jednom predmetu, da mu odluke u 50% slučajeva budu ukinute, onda ne bi bilo teško razrešiti tog sudiju.

\* dobra mreža sudova, da pravda bude na dohvata ruke i dostupna svima;

\* analiza primljenih/rešenih predmeta, pa na osnovu te analize doneti odluku o potrebnom broju sudija i broju sudova;

\* regrutovanje stručnih, proaktivnih, dokazanih stručnjaka u formiranju sistema i samom postupku realizacije formiranog sistema. Mišljenja sam da se dosadašnji „stručnjaci“ nisu baš dobro pokazali u formiranju sistema, pa bi bilo dobro da njihovo „iskustvo“ zamenimo energičnim ljudima.

\* poseban sistem nagrađivanja sudija i tužilaca, kojima bi zavideali i najuspešniji advokati, kako bi među sudijama, tužiocima i ostalim saradnicima imali na pravi način, u svakom smislu reči, najbolje kolege;

\* u cilju da sud lišimo bagatelnih i jasnih predmeta koji zatrpavaju sud i otežavaju da odlučuje o pravim problemima, potrebno je uvesti obavezu MEDIJACIJE, te da izveštaj eventualnog medijatora ima određeni značaj u eventualnoj parnici;

\* obavezujući rokovi za donošenje pravosnažne sudske odluke i slične mere.

Uveren sam da smo jedinstveni u stavu da su promene neophodne, te da promene ne smeju biti „kozmetičke“, već sistemske i odlučne. ▣

Igor Isailović, advokat